

KONGELIG RESOLUSJON

Klima- og miljødepartementet
Statsråd: Sveinung Rotevatn

Ref.nr.:
Saksnr.: 20/3102
Dato: 11. desember 2020

Fastsettelse av forskrifter om vern av 15 skogområder i fylkene Vestland og Innlandet

1. Forslag

1.1. Overordnet om forslaget

Klima- og miljødepartementet (KLD) tilrår med dette opprettelse av 15 verneområder i skog i medhold av naturmangfoldloven.

Tilrådingen omfatter ca. 16147 daa nytt verneareal, hvorav ca. 11 257 er produktiv skog.

Følgende områder foreslås vernet:

1. Bugen naturreservat (utvidelse) i Bremanger kommune, Vestland
2. Krakksfjellet naturreservat i Solund kommune, Vestland
3. Bergsstronda naturreservat i Høyanger kommune, Vestland
4. Ulvenfjellet naturreservat i Bjørnafjorden kommune, Vestland
5. Stussvikhovda naturreservat i Bjørnafjorden og Kvinnherad kommune, Vestland
6. Skarvatun naturreservat i Kvinnherad kommune, Vestland
7. Uranes naturreservat (utvidelse) i Kvam herad og Voss herad, Vestland
8. Sagbekkskåra naturreservat i Engerdal kommune, Innlandet
9. Lekjenndalen naturreservat i Engerdal og Trysil kommuner, Innlandet
10. Stenmyra naturreservat (utvidelse) i Trysil kommune, Innlandet
11. Engene naturreservat i Nord-Odal kommune, Innlandet
12. Skjærberget naturreservat i Rendalen kommune, Innlandet
13. Misterlia naturreservat (utvidelse) i Rendalen kommune, Innlandet
14. Krokkletten naturreservat i Stor-Elvdal kommune, Innlandet
15. Skåbudalen naturreservat i Nord-Fron kommune, Innlandet

11 av områdene er nye naturreservat, mens 4 av verneforslagene gjelder utvidelser av eksisterende naturreservater. For 14 av de utvidede områdene er det foreslått ny forskrift som gjelder både for eksisterende og nytt verneareal. For ett område foreslås det endring i eksisterende forskrift.

13 av områdene inngår i ordningen med frivillig vern av privateid skog. Områdene Ulvenfjellet i Bjørnafjorden og Skjærberget i Rendalen ligger fullstendig på Statskog SF sin grunn. Misterlia er vern på både privateid skog og Statskog.

1.2. Begrunnelse for verneforslaget

Verneområdene vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold som Stortinget sluttet seg til gjennom behandlingen av Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet:

- 1. Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.*
- 2. Ingen arter og naturtyper skal utryddes som følge av menneskelig aktivitet, og utviklingen for truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres.*
- 3. Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner.*

Meld. St. 14 (2015-2016) legger opp til videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, i hovedsak ved vern av offentlig eid skog og ved frivillig vern av privateid skog. Forslaget bidrar også til å nå Stortingets mål om 10 prosent vern av skogarealet og internasjonale mål og forpliktelser, jf. bl.a. konvensjonen for biologisk mangfold artikkel 8, jf. også naturmangfoldloven § 33 g om økologiske og landskapsmessige sammenhenger. Vern av områdene mot ulike typer inngrep bidrar til å bevare norsk naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33 bokstav a, b og c. Verneforslaget vil også bidra til å nå FNs bærekraftmål nr 15 Livet på land. Skogvern er vurdert som et effektivt virkemiddel for å sikre norsk naturmangfold, blant annet ved at man fanger opp leveområder for et stort antall truede arter.

1.3. Hjemmelsgrunnlag

De fleste områdene som foreslås vernet som naturreservat i medhold av naturmangfoldloven (nml.) § 34, § 37 og § 62. Vilkaaret for å kunne opprette et naturreservat etter naturmangfoldloven § 37 er at arealet enten inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst eller har særskilt naturvitenskaplig verdi.

Naturreservatene skal bidra til bevaringsmålene i naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene a (*variasjonsbredden av naturtyper og landskap*), b (*arter og genetisk mangfold*), c (*truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter*), d (*større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv*), e (*områder med særskilte naturhistoriske verdier*), g (*økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt*), h (*referanseområder for å følge utviklingen i naturen*).

1.4. Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

De foreslåtte verneområdene inkluderer viktige naturtyper og et stort antall truede og nær truede arter. De foreslåtte skogområdene i denne tilrådingen omfatter flere ulike utforminger av barskog, blant annet kystregnskog og kalkskog, flere områder med bekkekløfter og ulike lauvskogstyper. Arealmessig er det noe variasjon mellom områdene i verneplanen. Noen av utvidelsene av eksisterende områder er små (ca 150 daa), og det største er på 2855 daa. Felles for områdene er at de uavhengig av størrelse har høy verneverdi ved at de omfatter sjeldne og truede naturtyper med stort biologisk mangfold.

Opprettelsen av verneområdene er med på å bidra til å sikre et nettverk av viktige leveområder for naturmangfoldet i norske skogøkosystem. I denne verneplanen er verneverdiene for mange av områdene knyttet til stor variasjon i skogtyper som bidrar til å fylle mangler i skogvernet.

De viktigste påvirkningsfaktorene på verneverdiene i skogområdene som foreslås vernet, er hogst og ulike typer utbygginger, eksempelvis veibygging, hyttebygging og utbygging av vindkraft, vannkraft og kraftledninger. Vern av de foreslåtte områdene vil gjennom

vernebestemmelsene sikre arealer med viktige vernekvaliteter og bidra til å dekke viktige mangler ved skogvernet. Områdene vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av levested for at stort antall truede arter, og dermed *reduere den samlede belastningen* på arter som har risiko for å dø ut. Verneforskriftene åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd med prinsippene om *samlet belastning* være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i tråd med prinsippene om *miljøforsvarlige teknikker og lokalisering*, samt *miljøforringer betaler* der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene er fastsatt bestemmelser om blant annet ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i områdene. KLD vurderer at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. KLD anser at *kunnskapsgrunnlaget* er i tråd med kravet i naturmangfoldloven § 8. Det er ut fra en *føre-var-tilnærming* i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (*samlet belastning*). Det foreligger etter KLDs vurdering tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken.

For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises det til omtalen av det enkelte verneområde i kapittel 8, samt til Miljødirektoratets tilrådinger.

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i verneforslag er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger som ledd i skogvernarbeidet, blant annet dokumentasjon i "*Narin-Lokalitetsdatabase for skogområder*". Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er NINA rapport 535/2010 og NINA rapport 1352/2017.

KLD vurderer generelt at en kombinasjon av skogbrukets egne miljøtiltak sammen med et nettverk av verneområder er et effektivt bidrag til å sikre det biologiske mangfoldet i skog. Hvis områdene i denne saken ikke vernes er fortsatt skogbruk den mest aktuelle arealanvendelsen for mange av områdene. Det vil da være sektorlover og skogbrukets egen sertifiseringsordning som skal ivareta hensynene til biologisk mangfold.

1.5. Andre interesser

Historisk har skogene blitt utnyttet i ulik grad til bl.a. skogsdrift, beite, jakt og friluftsliv. Det er ikke aktuelt at skogbruk skal fortsette i områder som vernes som naturreservater, men aktiviteter som f.eks. utmarksbeite, jakt, fiske og friluftsliv vil i stor grad kunne fortsette som tidligere. Det går eksisterende veier inn i noen av de foreslåtte verneområdene, primært i form av gamle traktorveier.

Det inngår eksisterende kraftledninger i flere av områdene. Kraftledninger som krysser foreslåtte verneområder er omtalt under det enkelte område, og det er i verneforskriftene tatt inn standardbestemmelser som åpner for vedlikehold, oppgradering mv. av eksisterende kraftledninger. I denne verneplanen går det eksisterende kraftledninger gjennom områdene Bugen, Stussvikhovda og Skarvatun i Vestland, og i Engene og Skåbudalen i Innlandet. Krokkletten grenser til ryddebelte for kraftledning.

Det er ikke påvist småkraftpotensiale i de relevante områdene. Skåbudalen i Innlandet verner området rundt Vinstravassdraget som er regulert til vannkraftproduksjon. Det er ikke registrert mineralforekomster i områdene.

Ingen områder inngår i reinbeiteområder.

1.6. Planstatus

Arealene i denne verneplanen er i de fleste områdene avsatt som LNFR-områder i de respektive kommuners kommuneplaner. Avvik fra dette er beskrevet i omtalen av det enkelte området i kap. 8.

2. Samfunnsnytte og konsekvenser av verneforslaget

2.1. Samfunnsnytte av verneforslaget

Gjennomføring av verneforslaget vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold, målet om vern av 10 % av skogarealet og internasjonale mål og forpliktelser. Det vises til nærmere omtale i kap. 1.1.

Verneområdene har i tillegg viktige opplevelseskvaliteter og kan bidra til verdiskaping lokalt og regionalt knyttet til naturbasert turisme. Naturmangfold har også en egenverdi. Vern som foreslått vil derfor ha positiv samfunnsmessig betydning, og bidra til å oppfylle Stortingets vedtak i stortingsmeldingen Natur for livet (Meld. St. 14 (2015-2016)).

2.2. Samfunnsmessige konsekvenser av verneforslaget

Vern av områder etter naturmangfoldloven er å anse som varige tiltak som kan påvirke ulike samfunnsområder. Områdene i verneplanen er gjennomgående små, noe som i utgangspunktet tilsier at konsekvensene for andre interesser er begrensede.

Alle områder som foreslås vernet har areal under 500 km² og omfattes ikke av kravene til utarbeidelse av konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven og tilhørende forskrift. Bruksinteresser er klarlagt gjennom høring av verneforslag og annen kontakt med berørte parter. I hovedsak er interessene knyttet til skogbruk, beite og jakt og annet friluftsliv. Med unntak av skogbruk, er disse aktivitetene som fortsatt kan foregå innenfor rammen av verneforskriftene.

Hvis områdene ikke vernes er fortsatt skogbruk mest aktuelle arealbruk. Det vil da i hovedsak være sektorlover og skogbrukets sertifiseringsordning som skal ivareta hensynene til naturmangfold på disse arealene. KLD vurderer at et nettverk av verneområder, kombinert med gode miljøtiltak i skogbruket samt andre aktuelle virkemidler, er en effektiv måte å sikre naturmangfoldet i skog.

Naturen leverer viktige økosystemtjenester, både i form av bruksverdier og ikke-bruksverdier, herunder eksistensverdien av naturmangfoldet både for dagens befolkning og for framtidige generasjoner. Gjennom økosystemtjenestene gir naturen et essensielt bidrag til samfunnsøkonomiske verdier. Vern vil sikre at naturverdiene ivaretas på lang sikt. Norge har i tillegg forpliktet seg både nasjonalt og internasjonalt til å ta vare på naturmangfoldet.

Områdene er i kommunenes arealplaner, med få unntak, lagt ut som LNFR-områder. Kartlegginger av områdenes naturverdier er gjennomført som del av verneplanprosessen. I noen tilfeller er eksisterende data brukt som utgangspunkt for vurdering av verneverdi.

Vern vil begrense fremtidige muligheter for bl.a. skogbruk, mineralutvinning, vindkraftutbygging og regulering av vassdrag. Det er ikke konkrete planer om mineralutvinning, vindkraftutbygging og regulering av vassdrag i noen av områdene i dag.

KLD viser til at det i verneplanprosessen ikke er avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslagene. Verneforslagene er videre justert på visse punkter for å imøtekomme og hensynta ulike interesser. Direktoratet mener at verneforslaget slik det nå foreligger har små negative konsekvenser. Samlet sett vurderer direktoratet det slik at de samfunnsøkonomiske konsekvensene av vernet vil være positive på sikt. Forslaget vil sikre natur som har en positiv samfunnsnytte, selv om denne ikke kan verdsettes. Forslaget vil samtidig bidra til oppfyllelse av nasjonale og internasjonale forpliktelser om å ivareta naturmangfoldet. Verneforslagene vil også sikre viktige områder for friluftsliv.

Etter avveiiinger mellom områdenes verneverdier og andre samfunnsinteresser er det underveis i verneprosessen foretatt endringer i verneforskrifter og avgrensning for foreslåtte verneområder. Det vises for øvrig til omtale av de enkelte verneområdene i kapittel 8.

3. Viktige endringer i verneplanprosessen

Navn på verneområdene: Navnet tilrås endret for følgende områder: Stronda endres til Bergsstronda, Skjærberget og Nysæteråsen endres til Skjærberget.

Grenser: Miljødirektoratet tilrår å ta ut ca. 10 daa areal fra Stussvikhovda for å trekke grensen utenfor ryddegate, kraftledning og master. For øvrig tilrår det enkelte grensejusteringer for flere områder, jf. omtale i kap. 8.

Verneforskrifter: Det er etter høringen foretatt noen mindre endringer i verneforskrifter. Dette skyldes dels tilpasning til nyeste vernevedtak for naturreservater, dels kommentarer i innkomne høringsuttalelser og et generelt ønske om at forskriftene blir mest mulig like for forhold som gjelder samme tema. Ved utvidelser av eksisterende naturreservater, tilrår verneforskriften opphevet og erstattet med en ny som omfatter hele området. KLD vurderer at endringene ikke har betydning for avtalene om frivillig vern der det er inngått avtaler med grunneiere.

4. Oppheving og endring av tidligere vernevedtak

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås opphevet som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 06.12.2019 nr. 1667 om vern av Bugen naturreservat, Bremanger kommune, Sogn og Fjordane
2. Forskrift 30.05.2006 nr. 1731 om mellombels vern av Krakksfjellet naturreservat, Solund kommune, Sogn og Fjordane
3. Forskrift 07.12.2018 nr. 1824 om vern av Uranes naturreservat, Granvin herad og Kvam herad, Hordaland

4. Forskrift 04.10.1974 nr. 4 om fredning av Stenmyr naturreservat, Trysil kommune, Hedmark

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås endret som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 11.12.2015 nr. 1505 om vern av Misterlia naturreservat, Rendalen kommune, Hedmark

5. Forvaltning av verneområdene

5.1. Forvaltningsmyndighet

Miljødirektoratet avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte område. Naturreservatene er små verneområder, som det er lagt til grunn skal forvaltes av de kommunene som ønsker det. Dersom aktuelle kommuner ikke ønsker slik myndighet vil forvaltningsmyndigheten ligge hos Fylkesmannen.

5.2. Utarbeidelse av forvaltningsplan

Miljødirektoratet viser til at henvisningen til "etter retningslinjer i forvaltningsplan" er tatt ut fra bestemmelsene i de foreslåtte verneforskriftene. Verneforskriftene skal i så stor grad som mulig gi presise unntak fra forbud i verneområdene, og selv om en forvaltningsplan kan gi retningslinjer, skal forbudene fremgå av vernebestemmelsene. I noen tilfeller vil det likevel være behov for å vise områder eller stier/traséer på kart, enten på vernekartet eller på kart i forvaltningsplan.

6. Saksbehandling

6.1. Generell bakgrunn

Områdene som foreslås vernet har ulik historikk. Det vises til tilrådinger fra Miljødirektoratet og fylkesmannsembetene for utdypende informasjon om saksgangen.

6.2. Frivillig skogvern på privateid grunn

Vern av privateid skog gjennomføres i all hovedsak som frivillig skogvern. Ved frivillig skogvern tilbyr skogeierne skogareal for vern. Tilbud om vern sendes til vedkommende fylkesmann. Det foretas naturfaglige registreringer og utarbeides skogtakster for områder der det er behov for det. Hvis området kvalifiserer for vern utarbeider Fylkesmannen på grunnlag av tilbudet og de naturfaglige registreringene forslag til avgrensning av verneområdet. Ut fra tilbud og standard verneforskrift utarbeider fylkesmannen forslag til verneforskrift som oversendes grunneier for kommentarer. Det avholdes møter og/eller befaringer der forslaget diskuteres nærmere. Miljødirektoratet oppnevner skogsakkyndig med mandat å forhandle med grunneierne og/eller grunneiernes representant. Ved enighet inngås avtale der erstatningssum, forslag til verneforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av avtalt erstatningsbeløp skjer umiddelbart etter vernevedtak.

6.3. Forholdet til utredningsinstruksen, forvaltningsloven og saksbehandlingsreglene i naturmangfoldloven

Verneforslagene er utarbeidet i henhold til Utredningsinstruksen. I kapittel 1 og 2 begrunnes verneforslagene på overordnet nivå og sammenhengen med nasjonale og internasjonale mål om å ta vare på et utvalg av norsk natur belyses. Videre omtales kort hva som eventuelt skjer med verneverdiene hvis vernet ikke gjennomføres og hvilke virkemidler som eventuelt kan være relevante. I kapittel 2 vurderes samfunnsnyttene og konsekvensene av verneforslaget, hvem som berøres og hvilke tiltak som anbefales. I kapittel 7 og 8 omtales og vurderes generelle kommentarer og konkrete merknader til verneforslag for de enkelte områder fra berørte parter, myndigheter og interessegrupper. Økonomiske og administrative konsekvenser omtales i kapittel 9.

Gjennomføringen i henhold til rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen innebærer inkluderende prosesser i gjennomføringen.

Gjennom verneplanprosessen er det foretatt en avveining mellom verneinteresser og andre bruker- og samfunnsinteresser. Verneforslaget er også i størst mulig grad tilpasset de ulike brukerinteressene i området. Kravene i naturmangfoldloven § 14 er således oppfylt.

6.4. Høring av verneforslagene

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre instanser på fylkes- og regionnivå, samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt verneforslagene på høring.

Områdene berører ikke reinbeitedistrikter eller samiske interesser. Det er derfor ikke relevant å konsultere med Sametinget eller andre samiske interesser i saken.

Kommuner og fylkeskommuner som har uttalt seg støtter i all hovedsak forslagene eller tar disse til etterretning. De har synspunkter på avgrensning eller verneforskrift i noen tilfeller.

Forsvarsbygg har i enkelte områder en støttende kommentar til forslag til verneforskrifter som inneholder et unntak:

Bestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:

-Landing og start med Forsvarets luftfartøy.

Forsvarsbygg støtter at dette unntaket inngår i verneforskriftene, ettersom det dermed blir et tydeligere samsvar med unntaket for militær operativ virksomhet: "*Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse- politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet*".

Forsvarsbygg legger til grunn at militær operativ virksomhet i lufta også omfatter den treningsvirksomhet som er nødvendig for at Luftforsvarets enheter til enhver tid skal ha den beredskap og kompetanse som politiske myndigheter krever. Luftoperativ virksomhet må være beordret av operativ myndighet/Forsvarets operative hovedkvarter. Det alt vesentligste av Luftforsvarets flyvninger vil være av operativ karakter.

Landbruksdirektoratet har ikke uttalt seg til enkeltområder i denne verneplanen. Tidligere kommentarer fra Landbruksdirektoratet knyttet til muligheter for beite, og utsetting av saltstein

i forbindelse med beite er ivaretatt gjennom standardformuleringer i verneforskriftene. Det samme gjelder muligheten for å søke om dispensasjon til motorferdsel i forbindelse med f.eks. utsetting av saltstein.

7. Generelle merknader til verneforslagene

7.1. Miljødirektoratets generelle merknader

Forskriftenes innhold

Miljødirektoratet understreker betydningen av at en både ved utforming av verneforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forringes eller ødelegges. Det er også viktig at den økosystemtilnærmingen som er lagt til grunn i skogvernet reflekteres.

Verneforskriftene innebærer vern av all vegetasjon og alt dyreliv. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sanking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette omfatter anlegg av ulike slag (midlertidige eller faste), men også tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i verneforskriften åpnet for visse typer anlegg etter søknad. Verneforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt. I tilfeller der det ikke er aktuelt å ta ut plantede trær på kort sikt, kan det etter søknad gis tillatelse til en begrenset skjøtsel.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om "nødvendig motorferdsel" skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulans-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, og gjennomføring av skjøtels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er tillatt. Dette gjelder ikke for øvingsvirksomhet i tilknytning til slike formål. Det er gjort en vurdering for hvilke områder det er aktuelt med en egen dispensasjonshjemmel for øvingsvirksomhet. Utgangspunktet har vært at det ikke er aktuelt å åpne for dette i små verneområder og verneområder som på grunn av sin topografi er lite egnet til slike aktiviteter.

Vedlikehold av eksisterende veier og anlegg, herunder bygninger og eventuelt andre installasjoner som er i bruk på vernetidspunktet, er tillatt. Med vedlikehold menes opprettholdelse av den standard veien, bygningen, anlegget o.a. hadde på vernetidspunktet. Vedlikehold omfatter ikke nybygging, oppgradering eller utvidelse. Vedlikehold av f.eks. vei omfatter således tiltak eller arbeid for å holde veien ved like eller opprettholde samme standard som på vernetidspunktet, uten at den endrer karakter. Miljødirektoratet vil ikke tilrå at verneforskriften henviser til vegklasser, da slike standarder kan endres over tid, men tilrå å opprettholde formuleringen om standard på vernetidspunktet. Tiltak som påføring av nytt grusdekke, grøfterensk, skifte av stikkrenner og lignende anses som vedlikehold. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark.

Miljødirektoratet vil påpeke at restriksjonsnivået ikke er særlig forskjellig i de ulike områdene som her foreslås vernet, men da verneforskriftene er framkommet gjennom forhandlinger

mellom de respektive Fylkesmennene og grunneierne, vil det måtte aksepteres enkelte forskjeller i forskriftene. For de områdene der eksisterende verneområder inngår i verneforslagene omfatter ny verneforskrift hele området. For disse arealene vil det kunne medføre større endringer i forhold til eksisterende verneforskrift. For noen områder med mindre utvidelser opprettholdes eksisterende bestemmelser, som også vil gjelde for utvidelsesarealet.

Miljødirektoratet vurderer at verneforskriftene ivaretar avveiningen mellom brukergruppene og de overordnede vernehensyn på en god måte.

Navn

Språkrådet viser til at offentlige instanser er bundet til skrivemåten i sentralt stedsnavnsregister. For å kunne bruke annet navn, er det behov for å reise formell navnesak. Her vises til kommentarene fra Klima- og miljødepartementet i foredrag til kgl. res. i desember 2015. Departementet viser til *«at Kartverket gjøres kjent med nye vernevedtak gjennom brev fra Klima- og miljødepartementet for å tinglyse vernevedtakene på berørte eiendommer. Da Kartverket også er ansvarlig for Sentralt stedsnavnregister, må det forutsettes at Kartverket samtidig sørger for innmelding til Sentralt stedsnavnregister.»*

Motorferdsel

Generelt skal motorferdsel i verneområder vurderes etter søknad.

Det er åpnet for uttransport av felt elg og hjort i verneforskriften § 6. Miljødirektoratet vil understreke at motorisert uttransport av elg og hjort i utgangspunktet enten skal foregå manuelt eller ved bruk av lett beltekjøretøy hjemlet i § 6. Med lett beltekjøretøy i denne sammenheng menes mindre beltekjøretøy som f.eks. elgtrekk, jernhest og beltegående ATV. Det er i noen tilfeller åpnet for at uttransport av elg og hjort kan skje med ATV eller traktor på eksisterende traktorveier.

En eventuell tillatelse til bruk av annet motorkjøretøy enn nevnt over, hjemlet i § 7, skal vurderes nøye. Det reelle behovet, samt mulige påvirkninger på naturmiljøet skal vurderes. Forvaltningsmyndigheten kan i sin søknadsbehandling knytte tillatelsen til bestemte traséer. Dette vil særlig være aktuelt for uttransport av elg og hjort fra bakenforliggende områder. Det kan også innvilges flerårige dispensasjoner.

I områder med hytter er hovedregelen at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til transport av ved, materialer og utstyr på snødekket mark etter § 7. Slike tillatelser bør normalt styres til fastlagte traséer. Fastsetting av trasé bør gjøres ved søknadsbehandling eller som en del av utarbeidelse av forvaltningsplan. Motorisert transport i forbindelse med vedlikehold bør skje på snødekt mark med bruk av snøscooter. Unntaksvis kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til barmarkskjøring for transport av materialer til vedlikehold. Dette bør normalt være vedlikeholdsbehov av akutt karakter.

I verneforskriftenes § 7 er det åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til motorferdsel knyttet til ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart og

for øvrig når det er spesielle forhold som tilsier det. Det forutsettes at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Kraftledninger

I områder med eksisterende energi- og kraftanlegg er utgangspunktet at anleggene skal kunne drives og vedlikeholdes på en sikkerhetsmessig og økonomisk forsvarlig måte. Forskriftsmalene har standardbestemmelser som åpner for drift og vedlikehold av anlegg, og motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftledninger. Forskriftsmalen fastsetter søknadsplikt for motorferdsel utover dette. Bakgrunnen for dette er at forvaltningsmyndigheten blant annet skal ha mulighet til å kunne styre hvilke typer kjøretøy som benyttes og til hvilken tid eller etter hvilken trasé kjøringen skal skje. Foruten drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, og nødvendig istandsetting ved akutt utfall, åpnes det for oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftanlegg og kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjesnitt dersom tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig.

Miljødirektoratet forholder seg til enighet på departementsnivå om bestemmelsene om drift og vedlikehold av kraftanlegg, og har justert forskriftene i tilrådingen i tråd med formuleringer i nyeste vernevedtak. I noen av områdene med kraftledning inntil verneområdet, men utenfor vernegrensen, er det tatt inn bestemmelser om drift og vedlikehold slik at nødvendige tiltak kan gjøres innenfor vernegrensen. Det er i disse tilfellene også tatt inn unntak for motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold eller akutt utfall. Der det finnes aktuelle traseer er det åpnet for at også motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan skje uten søknad.

Leting etter mineralske ressurser

Naturmangfoldloven § 41 sier at det som ledd i saksbehandlingen skal innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området. Dette vil i hovedsak være å samle kunnskap som allerede er kjent, herunder informasjon om pågående næringer eller aktiviteter.

Dersom ny kunnskap i framtiden viser at det finnes viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utdrift av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder: *"Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot verne-vedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."*

Den viktigste måten å få fram interessene knyttet til potensiell og planlagt utnyttelse av mineralressurser på, er høringene som gjennomføres for det enkelte verneforslaget. I de fleste sakene finnes det fram til gode løsninger gjennom grensedragning og/eller tilpasning i forskriften. I de sakene der målet om økt skogvern (og grunneiernes ønske om frivillig vern) må veies opp mot potensiell eller planlagt utnyttelse av mineralressurser, vil Miljødirektoratet forsøke å finne omforente løsninger på direktoratsnivå. I tilfeller hvor dette ikke er mulig vil dette være avveininger som må avklares mellom departementene etter at Miljødirektoratet har avgitt sin tilråding til KLD.

Start og landing med luftfartøy

Miljødirektoratet vurderer at landing og start med luftfartøy er uønsket i naturreservater, og at dette bør tydeliggjøres og synliggjøres ved å ta inn et forbud i verneforskriften.

Gjennom forskrifter vedtatt ved kgl. res. 12.12.2014 ble Forsvarsbyggs ønske om at landing og start med forvarets luftfartøy gis automatisk unntak, tatt inn i forskriftene for skogvernområder. Miljødirektoratet har derfor lagt dette inn i alle forskriftene i denne tilrådingen. De aktuelle

verneforslagene omfatter skog- og andre utmarksområder. En antar at landing og start eventuelt vil bli (meget) sjeldne foreteelser og ikke utgjøre noen trussel mot områdene som sådan.

Når det gjelder militær operativ virksomhet i lufta viser Miljødirektoratet til NOU 2001:15 Forsvarets områder for lavtflygning punkt 5.5.6.1 *Unntaket for militær operativ virksomhet i verneområder* hvor det fremgår hva som anses som operativ virksomhet. Miljødirektoratet legger denne tolkningen av begrepet militær operativ virksomhet til grunn.

Beiting

Landbruksdirektoratet har tidligere anført at dersom det er aktuelt med beite, bør det være generelt unntak for beite og utsetting av saltstein samt nødvendig motorferdsel i den forbindelse, samt unntak for uttransport av syke og skadde beitedyr. Miljødirektoratet viser til at det i noen områder kan være behov for regulering av beitetrykk mv., og at det foreslås særskilte unntaksbestemmelser som skal ivareta dette. Miljødirektoratet mener det er en fordel at slike unntaksbestemmelser standardiseres og tilrår at det tas inn en unntaksbestemmelse som åpner for beiting med et beitebelegg som ikke skader verneverdiene. For forvaltningen av verneområdene mener Miljødirektoratet det er mer hensiktsmessig å knytte unntaket opp mot mulig skade på verneverdiene, enn at beiting skal foregå skånsomt. I mange områder er det ikke ønskelig med andre typer beitedyr enn det som er vanlig på vernetidspunktet, og det er viktig at en unntaksbestemmelse fanger opp behovet for regulering.

For de områdene der beiting er aktuelt, er det gjort en vurdering av om forskriften skal åpne for utsetting av saltsteiner. For de fleste områdene er det vurdert at dette er et tiltak som i liten grad berører verneverdiene i særlig grad, og det er derfor tatt inn en unntaksbestemmelse om mulighet for utsetting av saltsteiner. For noen områder vurderes dette tiltaket å ha betydning i forhold til verneverdiene, og for disse områdene kan det ligge noen begrensninger. Det samme gjelder oppsetting av gjerder; for de områdene der dette vurderes som aktuelt, er det tatt inn som spesifisert unntak i § 7.

Sykling

Hovedregelen i friluftsløven er at det i skogområder er tillatt med sykling på vei eller sti når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet. I tråd med føringene i friluftsmeldingen og tidligere vedtatte kgl.res. for skogvern tilrår Miljødirektoratet at sykling, samt riding og bruk av hest, tillates på eksisterende stier og veier, dersom det ikke er særskilte naturfaglige hensyn som tilsier et forbud på bestemte stier eller i bestemte områder. I områder hvor det ikke finnes veier og stier gjelder et generelt forbud mot sykling og bruk av hest. Det fremgår av beskrivelsen av det enkelte område dersom det ikke finnes veier eller stier i området.

Når det gjelder el-sykler reguleres dette av forbudet mot motorferdsel i verneforskriftene. Det er foreløpig ikke gjort endringer i regelverket som gjelder el-sykler i friluftsløven eller i malen for verneforskrifter.

Større arrangementer

Forbudet mot arrangementer omfatter større arrangementer. Det er ikke fastsatt noen absolutt grense for hvor store arrangementer som faller inn under forbudet. Forvaltningsmyndigheten må gjøre en konkret vurdering av om planlagte arrangementer omfattes av forbudet. Det er åpnet for å gi tillatelse til arrangementer etter søknad. Etter innspill i verneprosessen er det tatt inn direkte unntak for bestemte arrangementer (o-løp) i noen områder.

7.2. Klima- og miljødepartementets generelle merknader

Kraftledninger

Drift og vedlikehold av kraftledninger

KLD viser til at bestemmelsene åpner for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Vedlikehold omfatter blant annet utskifting av komponenter knyttet til kraftledninger (liner, isolatorer, master, traverser m.v.) i samsvar med anleggets tillatte egenskaper i tråd med konsesjon etter energiloven. Oppsetting av master med annen utforming enn eksisterende anlegg, omfattes normalt ikke av bestemmelsene på dette punkt. Ved utskifting av master eller andre komponenter, skal master og komponenter som er mest mulig lik eksisterende benyttes, med mindre overgang til andre typer master og komponenter vil redusere anleggets innvirkning på verneverdiene uten urimelige kostnader eller ulemper for anleggseieren, jf. energiforskriften § 3-4.

Nødvendig skogrydding i kraftledningstraseer ansees som en del av ordinært vedlikehold av kraftledninger, som kan skje uten søknad. Dette omfatter også nødvendig sikringshogst av enkelttrær og mindre flater langs kraftledningstraseen, hvor det forutsettes at hogde trær forblir i skogreservatet av hensyn til arter som er avhengige av død ved. Det følger av formuleringen "i og inntil verneområdet" i forskriften § 4 at netteier også kan gjennomføre nødvendig sikringshogst innenfor verneområder i de tilfeller hvor kraftledningen ligger utenfor selve verneområdet og ledningstraséen/kanten av skogryddebeltet følger vernegrensen.

Der hvor grenser for verneområder ligger nær eksisterende kraftledninger forutsettes det at verneområdet ikke er til hinder for drift og vedlikehold av kraftledningene.

Istandsetting ved akutt utfall

Ved akutt utfall, samt ved umiddelbar fare for akutt utfall, på eksisterende energi- og kraftanlegg er det behov for rask istandsetting slik at kunder får strøm og viktige samfunnsfunksjoner kan opprettholdes. I henholdsvis § 4 og § 6 er det derfor tatt inn bestemmelse om at istandsetting, og motorferdsel i den forbindelse, kan gjennomføres uten søknad. I § 6 er det i stedet tatt inn bestemmelse om at det i ettertid skal gis melding til forvaltningsmyndigheten om motorferdselen. Det nevnte unntaket for motorferdsel i § 6 gjelder ikke for ordinær drift og vedlikehold.

Oppgradering og fornyelse av kraftledninger

Verneforskriften har i § 4 unntak for oppgradering eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linetverrsnitt når dette ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Eksempel på tiltak som har liten påvirkning på verneverdiene, og som er tillatt etter dette unntaket, er endring av driftsspennning eller linetykkelse. En forutsetning for dette er at heller ikke anleggsarbeidene skader verneverdiene nevneverdig. Oppgraderinger som innebærer bruk av større eller endrede master kan også omfattes dersom det ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Vurderingen av om oppgraderingen eller fornyelsen skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig, vil være en konkret vurdering av tiltakets effekter på det naturmangfoldet som er oppgitt i verneformålet. Jo mer presis og spesifisert formålsbestemmelsen er, desto lettere vil det være å fastslå om vilkåret er oppfylt eller ikke. Eksempel på tiltak som kan skade verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig, er økning av spenningsnivå eller endrede master som medfører behov for å øke ryddebeltets bredde langs kraftledningen. Et annet eksempel er der man i anleggsfasen har behov for motorferdsel på barmark for å komme inn til mastepunktene med anleggsmaskiner, og slik

ferdsel ikke kan skje i eksisterende ryddebelte. Slike tiltak vil kreve søknadsbehandling etter § 7.

Søknadspliktig oppgradering eller fornying av kraftledninger (§ 7)

Oppgradering eller fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4, og som er nødvendig for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, skal behandles etter søknad. Dette gjelder først og fremst tiltak som har potensial til å skade verneverdiene nevneverdig. Vurderingen blir dermed en avveining mellom tiltakets samfunnsmessige betydning og hensynet til verneverdiene. Hensikten med konkret søknad er å etablere en kontakt mellom tiltakshaver og forvaltningsmyndigheten for verneområdet med sikte på å drøfte avbøtende tiltak, slik at mulige negative konsekvenser for verneverdiene i størst mulig grad reduseres og dermed synliggjøres allerede i søknaden. Hensikten er ikke å diskutere nedleggelse eller dramatiske omlegginger av det eksisterende anlegget, men derimot en mest mulig skånsom utforming og mindre justeringer av anlegget. Departementet legger derfor til grunn at det i de fleste tilfeller vil være mulig å komme frem til løsninger som ivaretar behovet for nødvendig oppgradering eller fornyelse. Opprettholdelse av luftledning i det samme området skal normalt aksepteres. Oppgradering og fornying kan i noen tilfeller innebære bygging parallelt med eksisterende kraftledning, hvis eksisterende ledning må være i drift under arbeidet før den deretter rives. Ved vurderingen skal det legges vekt på netteiers plikter etter energiloven til å sørge for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, herunder sørge for vedlikehold og modernisering som sikrer en tilfredsstillende leveringskvalitet. Ved vurderingen skal det også legges vekt på plikten til ved planlegging, utførelse og drift av elektriske anlegg å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren. På bakgrunn av dette mener Klima- og miljødepartementet at vernet er forenelig med energiforsyningen som berører områdene. Det vises for øvrig til omtalen av områdene i kap. 8.

Spesielt om motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av kraftledninger

I mange tilfeller benytter netteier etablerte traseer, for eksempel traktorveier eller andre kjørespor, til motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av kraftledninger. Departementet mener at man bør vurdere generelle unntak i verneforskrifter for kjøring der det finnes slike traseer, og der kjøringen ikke vurderes å ville medføre nevneverdig skade på verneverdiene. Hvis det skal gis generelle unntak i verneforskrifter for slik motorferdsel må kjøretraseer som kan benyttes være inntegnet på vernekartet. Dersom det ikke er aktuelt med generelle unntak i etablerte traseer, bør forvaltnings-myndigheten ved behandling av dispensasjonssøknader så langt råd er vurdere flerårige tillatelser til motorferdsel i forbindelse med ordinær drift og vedlikehold av kraftledninger. Bl.a. bør flerårige tillatelser vurderes hvis det er hensiktsmessig både for forvaltningsmyndigheten for verneområdet og for søker, og under forutsetning om at verneverdiene kan ivaretas tilfredsstillende eksempelvis ved at motorferdselen begrenses til fastlagte traseer eller at det benyttes miljøforsvarlige transportformer. Tillatelser hvor dette er avklart i lang tid vil redusere netteiers administrasjon knyttet til verneområder. I utgangspunktet står tiltakshaver rimelig fritt til å utforme en søknad om tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med ordinær drift og vedlikehold av kraftledninger. For å redusere netteiers administrasjonskostnader ved å måtte søke mange ganger i samme områder, kan slike søknader utformes som transportplaner eller tilsvarende som beskriver netteiers langsiktige behov for motorferdsel knyttet til ordinær drift og vedlikehold av kraftledningen i området. I så fall vil det, dersom verneverdiene blir tilstrekkelig ivaretatt, kunne

gis tillatelser med virkning over lang tid. Forvaltningsmyndigheten har alminnelig veiledningsplikt i slike saker og det oppfordres til dialog mellom forvaltningsmyndighet og netteier om hvordan transportbehov og verneverdier kan ivaretas. De vesentligste delene av en transportplan bør fremgå som vilkår i tillatelsen. Det legges til grunn at forvaltningsmyndigheten vil forlenge gitte tillatelser dersom forutsetningene ikke er endret.

Nødvendig motorferdsel i forbindelse med oppgradering og fornying av eksisterende kraftledninger gjelder andre typer tiltak enn ordinær drift og vedlikehold, og vil fortsatt måtte omsøkes etter verneforskriftens § 7 som tidligere.

Eventuell drift av fremtidige funn av mineralforekomster

Det er ikke påvist funn av drivverdige mineralforekomster innenfor de foreslåtte verneområdene. Verneforskriftene har forbud mot blant annet mineralutvinning. Regjeringen er opptatt av å legge til rette for fremtidig vekst i mineralnæringen. Områdene som foreslås vernet kan inneholde mineralforekomster som kan gi grunnlag for fremtidig verdiskaping og næringsutvikling. Det kan være fornuftig å gjennomføre kartlegging, målinger eller undersøkelser i et verneområde for å få informasjon om ressurser og geologi for vurdering av mulig utvinning utenfor verneområdene, eller utvinning innenfor verneområdene som ikke vil være i strid med vernet. Naturmangfoldloven gjør det mulig å søke om dispensasjon fra forbudene mot mineralvirksomhet. Vilklårene for å gi dispensasjon følger av naturmangfoldloven § 48 første ledd: *"Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."*

Selv om vilklårene for å gi dispensasjon er svært strenge, er ikke mineralutvinning helt utelukket. Det er tre alternative vilkår for å gi dispensasjon, og to av de kan gi grunnlag for dispensasjon til utvinning av mineral. Det første vilkåret er dersom mineralutvinning *"ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig"*. Regjeringen har i senere vedtak om vern av skog signalisert at underjordisk drift med åpning for uttak utenfor verneområdet kan etableres på en måte som oppfyller dette vilkåret. Dagdrift innenfor verneområdet er derimot neppe aktuelt etter dette alternativet.

Dersom underjordsdrift med uttak utenfor verneområdet ikke er mulig, for eksempel på grunn av lang avstand mellom vernegrense og påvist funn, vil eventuell utvinning i dagbrudd måtte vurderes etter alternativet *"hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig"*. Unntaket for vesentlige samfunnsinteresser omfatter bare tungtveiende nasjonale hensyn. Departementet kan ikke utelukke at mineralressurser med et betydelig verdiskapingspotensial i enkelte tilfelle vil være en slik nasjonal interesse. Det skal imidlertid mye til. Samtidig er det også et vilkår at den nasjonale interessen må gjøre inngrep i verneområdet *"nødvendig"*. Dette betyr at man må vurdere om det er mulig å ivareta den nasjonale interessen på en annen måte, som ikke medfører inngrep i verneområdet, f.eks. bruk av underjordsdrift. Hensynet til verneverdiene vil være et tungtveiende argument for å finne andre løsninger.

Dersom forvaltningsmyndigheten kommer til at ett av vilklårene for gi dispensasjon er oppfylt, beror det på forvaltningens skjønn om dispensasjon skal gis. Vurderingen skjer innenfor rammen av alminnelige forvaltningsrettslige regler og retningslinjer og instruksjer fra overordnet myndighet, som for eksempel naturmangfoldloven kapittel II. Omfanget, miljøvirkningen og nødvendigheten av de tiltak som det søkes dispensasjon for, vil ha betydning i vurderingen.

Tilsvarende vil de hensyn som taler positivt for omsøkte tiltak, slik som blant annet verdiskapingspotensialet knyttet til tiltaket inngå i vurderingen. Forvaltningsmyndigheten bør også vurdere om det vil stride mot verneverdiene om tilsvarende dispensasjonssøknader blir innvilget i fremtiden. Det gjelder særskilte retningslinje for skjønnsutøvelse dersom vilkåret "vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig" anvendes. Disse følger direkte av naturmangfoldloven § 48 annet ledd.

Hogst av ved til hytter i verneområdet

I enkelte tilfeller er det under § 7 i forskriften åpnet for søknad om hogst av ved til eksisterende hytter i verneområdet. I skogreservater er det generelt et mål at skogen skal få utvikle seg mest mulig urørt av menneskelig aktivitet, også vedhogst. Derfor legges det primært til grunn at ved bør hogges utenfor verneområdet og kjøres inn til eksisterende hytter, men at det må gjøres en vurdering i hvert enkelt tilfelle om belastningen på verneområdet blir mindre om det tillates vedhogst rundt hyttene i verneområdet enn at veden blir transportert inn til hyttene gjennom verneområdet. Dersom det gis dispensasjon for hogst av ved til eksisterende hytter må det settes vilkår bl.a. om lokalisering og gjennomføring av hogsten, hogstmengde samt hvilke treslag som kan hogges, slik at verneverdiene i området ikke reduseres. Hogst skal uansett ikke skje i registrerte kjerneområder.

Motorferdsel på barmark

Det er i enkelte tilfeller i verneforskriftens § 7 åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til bruk av motorferdsel for ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter

Enkelte verneforskrifter kan i § 7 ha bestemmelser som åpner for nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter. Det legges til grunn at slik transport fortrinnsvis bør skje på veier, eller alternativt med beltekjøretøy på snødekt mark, bl.a. fordi det her ofte er snakk om betydelig vekt som skal transporteres og betydelig potensialet for sporskader. Transport på barmark utenfor veier er aktuelt kun i enkelte spesielle tilfeller hvor transport med beltekjøretøy på snødekt mark ikke er mulig eller praktisk gjennomførbart, og dersom slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter. Dette må vurderes konkret i det enkelte tilfellet.

Beiting

Vedrørende beiting mener departementet det er uheldig at det i noen av unntakene i § 4 er et krav at tiltakene ikke skal skade verneverdiene, mens andre unntak ikke tar dette forbeholdet. Dette kan det skape tolkningstvil. Det ligger uansett som en forutsetning i regelverket at aktiviteter eller inngrep i verneområdet ikke skal skade verneverdiene, jf. forskriften § 3 første ledd. Departementet ser imidlertid at bestemmelsene også skal gi praktisk informasjon til grunneiere og andre om at det av hensyn til verneverdiene er behov for særskilte hensyn, og at det er derfor i visse tilfeller er hensiktsmessig at dette fremgår av unntaksbestemmelsene. Det

kan for eksempel være verneområder som er særlig sårbare for enkelte typer påvirkninger, for eksempel høyt beitetrykk i raviner og sumpskog og sårbare vegetasjonstyper. Departementet foreslår derfor at det i disse tilfellene bare gis unntak for "skånsom beiting".

Utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder

Hvis det oppstår behov i framtida som ikke er regulert i den enkelte forskrift, kan slike tiltak vurderes etter forskriftens generelle dispensasjonsbestemmelse i § 8. KLD legger imidlertid til grunn at selv om nåværende grunneier ikke har sett behov for utsetting av saltstein eller oppsetting av gjerder kan behovet endre seg i framtida, og det kan da være hensiktsmessig at dette er omtalt i forskriftene. Forutsetningen er at tiltakene kan gjennomføres uten å skade verneverdiene. Saltsteiner tiltrekker seg både husdyr og hjortevilt og kan lokalt føre til betydelig tråkkslitasje og gjødselpåvirkning omkring saltsteinene. Også gjerder kan føre til tråkkslitasje. For enkeltområdene i denne vernesaken legges følgende til grunn for å ivareta natur som er sårbar for slitasje og tråkk som kan følge av utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder:

- For områder vurdert som relativt robuste mht. slitasje og tråkk og samtidig av en viss størrelse tas inn et punkt i forskriften om utsetting av saltstein under § 4, og under § 7 et punkt om oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting samt et punkt om nødvendig motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder.
- For enkelte områder som har innslag av sårbar natur mhp. slitasje og tråkk er punktet om utsetting av saltstein plassert under § 7, da man må kunne sikre bl.a. at plassering av saltstein ikke skjer i sårbare områder.
- For små områder som er sårbare for slitasje og tråkk er nevnte punkter ikke tatt inn i forskriften. Her kan også saltstein og gjerder oftest plasseres utenfor områdene.
- Det er også lagt vekt på om beiting er aktuelt, eksempelvis i svært bratt terreng.

Kulturminner og kulturmiljøer

Det forutsettes et tett samarbeid mellom kulturminnemyndighetene og naturforvaltningsmyndighetene i enkeltsaker om kulturminner og kulturmiljøer innenfor de foreslåtte verneområdene. Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av både fredete og ikke-fredete kulturminner skal skje på en slik måte at både natur- og kulturminneverdier ivaretas på best mulig måte. Slike tiltak avklares derfor med forvaltningsmyndigheten for verneområdene, slik at verneverdiene ikke forringes. Forskriftenes punkter om kulturminner og kulturmiljøer er kun en presisering av kulturminnelovens bestemmelser, som også gjelder innenfor de foreslåtte verneområdene. Klima- og miljødepartementet vil understreke at inngrep i, istandsetting og skjøtsel av kulturminner og kulturmiljøer som er fredet i medhold av kulturminneloven, bare kan skje etter tillatelse fra kulturminnemyndighetene.

Forholdet til matloven

I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak etter lov av 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) vil dette kunne dispenseres for etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. En eventuell dispensasjon skal iverksettes uten opphold i henhold til de tiltak loven krever.

Sykling på veier og stier

Det er generelt åpnet for sykling på eksisterende veier og stier, unntatt hvis verneverdiene i området er vurdert som sårbare for slik påvirkning. Dette i samsvar med Meld. St. 18 2015-2016 *Friluftsliv*. I enkelte områder fins ikke stier eller veier, og sykling er da følgelig ikke tillatt.

Idrettsarrangementer og andre arrangementer

Formuleringen om arrangementer i § 3, som tidligere hadde ordlyden "*Bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer og andre større arrangementer er forbudt*" er endret til ordlyden "*Bruk av naturreservatet til større arrangementer er forbudt*." Denne formuleringen omfatter både idrettsarrangementer og andre arrangementer, og avgrensningen til større arrangementer gjelder uansett type arrangement.

Unntak for militær operativ virksomhet

Reglene om ferdsel i verneforskriftene er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet. Militær operativ virksomhet omfatter normalt ikke øvingsvirksomhet. I praksis gjelder det likevel et unntak fra dette igjen ved såkalt "utrykningsøvelser med militære styrker". Klima- og miljødepartementet legger til grunn at "Beredskapstiltak, herunder utrykningsøvelser med militære styrker" er en del av militær operativ virksomhet, slik det fremgår av St. meld. 62 (1991-92), s. 47. Med utrykningsøvelser skal forstås øvelser som har til hensikt å trene/øve Forsvarets beredskap. Dette i motsetning til annen øvingsvirksomhet med øvingsmål som ikke er direkte knyttet til beredskapstiltak. Det er å bemerke at både planlegging, forberedelse og gjennomføring av aktiviteten er omfattet av unntaket. På grunn av hastepreget i denne type aktivitet kan det være mer krevende å planlegge og hensynta restriksjonsområder som f.eks verneområder.

Klima- og miljødepartementet legger forøvrig til grunn at forvaltningsmyndigheten og Forsvaret oppretter dialog om planlagt aktivitet som vil kunne berøre verneområdene.

Forvaltningsmyndighetene skal vurdere om det er behov for å søke tillatelse eller ikke avhengig av hvordan verneforskriften er utformet. Departementet viser for øvrig til brev 3. april 2019 til verneområdestyrer og fylkesmenn om forståelsen av begrepet militær operativ virksomhet.

Annet

Utover endringer som nevnt over har KLD har foretatt mindre justeringer i forskriftene, hovedsakelig av teknisk art. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratets vurderinger i kap. 7.

8. Merknader til det enkelte område

Nedenfor er gjengitt sentrale opplysninger om saksbehandlingen for enkeltområdene, viktige høringsinstansers hovedsynspunkter og hovedinnholdet i vurdering og tilråding fra fylkesmannsembetene, Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet. For detaljert omtale av de samme tema samt lister over høringsinstanser vises til Miljødirektoratets tilråding samt til aktuelle tilråding fra fylkesmannsembetene. Verneverdiene i enkeltområder er beskrevet i tilrådingen fra Miljødirektoratet. Under "Inngrep og påvirkning" oppgis tekniske inngrep der det finnes slike, og i tillegg forekomst av f.eks. fremmede arter. Der det ikke er gjengitt høringsuttaler er det ikke kommet uttalelser av vesentlig betydning for vedtaket i saken.

Felles omtale av område nr. 1-7 i Vestland fylke

Generelle merknader til høringen:

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at mengden med dispensasjonssøknader for motorferdsel etter hvert vil bli stor og vil gi nettselskapene økte utgifter knyttet til administrasjon. NVE oppfordrer Fylkesmannen og aktuelle nettselskap om å vurdere om det er

mulig å gi en generell åpning for motorferdsel på eksisterende driftsveg knyttet til drift og vedlikehold av eksisterende kraftledning. NVE skriver videre at forskriftene har en variasjon i formuleringene, hva det er gitt unntak for og hva som er listet opp som dispensasjonspliktige tiltak i verneområdene.

Direktoratet for mineralforvaltning skriver at det ikke er registrert viktige mineralressurser innenfor områdene, og har derfor ingen merknader til verneforslaget.

Norsk Orienteringsforbund ber om at Fylkesmannen stopper alle verneprosesser. Bakgrunnen er at de opplever at det i en del tilfelle blir satt restriksjoner på tradisjonelle aktiviteter uten at dette blir godt begrunnet.

Vestland fylkeskommune skriver at de ser på vern som positivt med hensyn til automatisk freda kulturminner. Fylkeskommunen ønsker også å få eventuelle saker som gjelder oppgradering og fornying av kraftledninger, motorferdsel og vedlikehold av eventuelle gamle veger i områdene til vurdering, slik at hensynet til kulturminner kan ivaretas. Videre kan også kulturminneforvaltningen ha behov for å gjøre undersøkelser i verneområdene.

Fylkesmannen anser NVEs forslag som fornuftig, men kan ikke se at det er aktuelt i disse områdene i denne omgang. Nettselskapene vil uansett få tillatelse til motorferdsel knyttet til gjennomføring av nødvendig drift og vedlikehold. Ved å gjøre dette søknadspliktig, sørger man for dialog om gjennomføring av tiltaket til det beste både for nettselskapet og for verneverdiene i området. Fylkesmannen tar til etterretning NVE sitt innspill knyttet til verneforskriftene, og harmoniserer disse i større grad enn først vist.

Fylkesmannen er kjent med at Norsk Orienteringsforbund er i dialog med Miljødirektoratet om bruk av standardiserte verneforskrifter og regulering av arrangement som orienteringsløp i naturreservat. Fylkesmannen har også i samråd med Miljødirektoratet avtalt og ikke stanse vernearbeidet. Dersom det kommer nye føringer fra Miljødirektoratet om innholdet i verneforskrifter vil også Fylkesmannen oppdatere maler for verneforskrifter der det er aktuelt.

1. **Bugen naturreservat (utvidelse) i Bremanger kommune, Vestland**

Nytt verneareal 457 daa, hvorav 405 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 839 daa.

Inngrep og påvirkning: Det går en kraftledning gjennom eksisterende område. Denne fortsetter sørover inn i den nordligste eiendommen innenfor utvidelsesarealet. Videre sør er grensen lagt utenfor kraftledningen. Det er ingen andre tekniske inngrep innenfor utvidelsesområdet. Det går traktorvei og stier inn i det eksisterende verneområdet.

Hovedsynspunkter i høringen:

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver i uttalelsen til oppstartsmeldingen at de kjenner til kraftledninger i områdene Bugen, Skarvatun og Stussvikhovda. De ber om at områdekonsesjonærene gir uttalelse til disse områdene.

Fylkesmannen tilrår navnet Bugen som i høringsforslaget. Fylkesmannen tilrår avgrensningen i høringsforslaget og tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Fylkesmannen og tilrår utvidelse av Bugen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Bugen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

2. **Krakksfjellet naturreservat i Solund kommune, Vestland**

Totalareal 1608 daa, hvorav 715 daa er produktiv skog.

Det er ingen høringsuttalelser av betydning å vise til.

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget og tilrår at området blir vernet som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Krakksfjellet som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Krakksfjellet naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

3. **Bergsstronda naturreservat i Høyanger kommune, Vestland**

Totalareal 1077 daa, hvorav 665 daa er produktiv skog.

Inngrep og påvirkning: Gammel fylkesveitrase ligger innenfor verneforslaget. Veien er ikke vedlikeholdt og ligger ikke lenger inne i Nasjonal vegdatabank (NVDB).

Hovedsynspunkter i høringen:

Språkrådet tilrår at reservatet får navnet *Bergsstronda* i stedet for verneforslaget *Stronda*.

Fylkesmannen tar Språkrådets innspill til etterretning og endrer navnet til *Bergsstronda*. Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget. Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratets slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Bergsstronda som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Bergsstronda naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

4. **Ulvenfjellet naturreservat i Bjørnafjorden kommune, Vestland**

Totalareal 1437 daa, hvorav 770 daa er produktiv skog.

Planstatus: Området ligger som LNFR-område i kommuneplanen, men med restriksjonsområde for flystøysone i nordre del og Forsvarets aktivitet.

Inngrep og påvirkning: Det går en merka tursti gjennom området i tillegg til flere andre stier. Det er registrert fremmede arter, bl.a. vestamerikansk hemlokk og edelgran innenfor området.

Hovedsynspunkter i høringen:

Kystverket, Riksantikvaren og Landbruksdirektoratet har uttalt seg og har enten generelle eller ingen vesentlige merknader.

Forsvarsbygg ser ved oppstartsmeldingen ikke konflikter med etablering av et naturreservat. De har et innspill om å legge inn en åpning i verneforskriften for å rydde vegetasjon i grensegate for skyte- og øvingsfeltet. Forsvarsbygg skriver som uttalelse til høringen at forsvaret sine interesser er ivaretatt i verneforskriftene og at de ikke har merknader.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) kommenterte i uttalelse til oppstartsmeldingen at vernegrensa går ned til Hovlandsvatnet som blir brukt til vannforsyning. De skriver videre at det er viktig at verneforskrifta er tilpassa drift/fornyng av dammen som er eid av Bjørnefjorden kommune.

Norsk Bergindustri understreker viktigheten av å undersøke områdets geologiske forekomster før endelig vedtak blir fattet. Vernevedtak kan føre til at man beslaglegger ressurser som kan være lokalt, regionalt eller globalt viktige, uten at disse er kartlagt.

Os Turlag er positive til opprettelsen av Ulvenfjellet naturreservat, og skriver at det er en økende bruk av turstier i området. De har allerede lagt ned klopper for å redusere slitasje på myr og vegetasjon og ønsker å ha en dialog om dette også etter et vernevedtak.

Statskog SF er grunneier og skriver at de ønsker tre ekstra unntak fra vernereglene gjennom § 4. Det gjelder muligheten til å felle store rovdyr i samsvar med gjeldende regelverk, utsetting av saltstein i samsvar med gjeldende regelverk samt mulighet til å sette opp midlertidige mobile jakttårn for storviltjakt. De ønsker også at det skal kunne gjennomføres forsiktig rydding av kvist og småbusker i aktuelle skuddfelt til jakttårn. Videre ønsker Statskog at mulighet for bruk av motorbåt skal være mulig etter § 6, og at det i § 7 skal kunne åpnes for å etablere nye stier og løypetraseer.

Fylkesmannen er kjent med turstiene i området. Verneforskriften tar hensyn til vedlikehold av eksisterende stier, og forvaltningsmyndigheten kan dispensere for merking og rydding av nye stier. Fylkesmannen har også registrert slitasje på vegetasjonen og ønsker samarbeid om tilrettelegging. Fylkesmannen har vurdert om Hovlandsvatnet som drikkevannskilde krever åpninger i verneforskriften. Vernegrensen går ned til vannkanten. Utenfor verneforslaget er det vei både opp til demningen og til Hovlandsvatnet i sørvest. Fylkesmannen mener derfor behovet for drift og vedlikehold av drikkevannskilden er ivaretatt. Eventuell nye problemstillinger kan håndteres som dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48, slik at drift og vedlikehold av drikkevannskilden kan gjennomføres på en god måte.

I kommentar til Statskog SF tilrår Fylkesmannen at det i § 7 kan åpnes for nymerking av stier, oppsetting av gjerde og utsetting av saltstein. Fylkesmannen ønsker å ha disse temaene i § 7 slik at man gjennom søknad får dialog med aktuelle brukere om lokalisering og omfang. Bruk av midlertidig jakttårn og rydding av skuddfelt er tatt med som unntak fra vernereglene i § 4. Fylkesmannen ønsker ikke å inkludere felling av store rovdyr og bruk av motorbåt da dette ikke er aktuelt i dette området, og viser til at kun tema som er relevante og aktuelle for området bør tas med slik at verneforskriftene blir så konkrete og forståelige som mulig. Forsvarets innspill er tatt inn i verneforskriften § 4 bokstav g. Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget og tilrår at området blir vernet som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at Fylkesmannen skriver at Forsvarets bruk av området er i dag er begrenset og at området bare unntaksvis brukes til aktiv øvingsvirksomhet. Fylkesmannen har likevel tatt inn formuleringer tilsvarende de som er brukt for Fjellstulfjellet naturreservat og Rupefjell og Selslifjell naturreservat i Notodden og Kongsberg kommuner. Forsvarsbygg har gitt tilbakemelding om at foreslått verneforskrift er dekkende for den aktiviteten og de interesser som

Forsvaret har i feltet samt det behov Forsvaret har innenfor området. Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Ulvenfjellet som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at områdevern ikke er til hinder for uttak av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk. Standardformulering om jakt er med i forskriften § 4 bokstav b og anses dekkende. Departementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Ulvenfjellet naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

5. **Stussvikhovda naturreservat i Bjørnafjorden og Kvinnherad kommuner, Vestland**

Totalareal 1345 daa, hvorav 1085 daa er produktiv skog.

Inngrep og påvirkning: Det går en kraftledning gjennom søndre del av området.

Hovedsynspunkter i høringen:

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver i uttale til oppstartsmeldingen at de kjenner til kraftledninger i områdene Bugen, Skarvatun og Stussvikhovda. De ber om at områdekonsesjonærene gir uttalelse til disse områdene.

BKK Nett AS har omtalt eksisterende nettanlegg innenfor områdene Skarvatun og Stussvikhovda. De to områdene har 22 kV kraftledninger som BKK må opprettholde for å sikre sikker strømforsyning. BKK må ha mulighet for å gjennomføre vedlikehold, reparasjoner, bytte ut enkeltkomponenter eller fornye anlegget i samme trase. Det må også være mulig å gjennomføre hogst 8 meter fra senter av kraftledningene, og være mulighet for å bruke helikopter til arbeid knyttet til kraftledningene. Alt arbeid må kunne gjennomføres uten at det må søkes om dispensasjon fra verneforskriften. § 4 i foreslått forskrift gir ikke en tydelig åpning for dette. Som alternativ til å endre forskriftene foreslår BKK å gjøre grenseendringer slik at kraftledningene kommer utenfor naturreservatene. BKK Nett AS skriver også at de skulle ønske at det kom tydeligere fram at rydding av skog langs linja var en del av "drift og vedlikehold" som er unntatt fra verneforskriftens § 4. BKK understreker at dispensasjonsøking for ordinære drifts- og vedlikeholdsoppgaver vil etter hvert kunne bli mye ekstra arbeid for nettselskapene.

Fylkesmannen har lagt til grunn standardisert mal for verneforskrifter og mener de behovene som er trukket fram av BKK er ivaretatt i forslag til verneforskriften. Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget og tilrår at området blir vernet som foreslått.

Miljødirektoratet tilrår å endre avgrensningen ved kraftledningen sør i området etter Fylkesmannens tilråding. Kraftledningen går i øst-vest-retning, og har master og ryddegate inne i området før den går i luftspenn over fjorden. Miljødirektoratet tilrår å grense ut et totalt areal på ca. 10 dekar, inkl. ca. 5 dekar med skog. Arealet berører ikke kartlagte naturtypelokaliteter. Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Stussvikhovda som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Stussvikhovda naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

6. **Skarvatun naturreservat i Kvinnherad kommune, Vestland**

Totalareal 1680 daa, hvorav 1250 daa er produktiv skog.

Inngrep og påvirkning: Det går en 22 kV kraftledning i vestre kant av verneområdet.

Hovedsynspunkter i høringen:

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver i uttale til oppstartsmeldingen at de kjenner til kraftledninger i områdene Bugen, Skarvatun og Stussvikhovda. De ber om at områdekonsesjonærene gir uttalelse til disse områdene. I forbindelse med høringen skriver NVE at for Skarvatun er ikke formuleringer knyttet til energianlegg tatt med i verneforskriften.

BKK Nett AS har omtalt eksisterende nettanlegg innenfor områdene Skarvatun og Stussvikhovda. Det vises til tilsvarende omtale for nr. 5 Stussvikhovda naturreservat.

En grunneier skriver at eiendommen 26/1 har gamle tinglyste rettigheter i området, at eiendommen 18/5 har vegrett gjennom innmarka og utmark til eiendom 17/6 og at vernegrensen mot naustområdet "Støa" ikke følger grensa som går fram av jordskiftekartet.

Fylkesmannen har lagt til grunn standardisert mal for verneforskrifter og mener de behovene som er trukket fram av BKK er ivaretatt i forslag til verneforskriften. Pågående jordskifte på Skarvatun og vernearbeidet har vært en integrert prosess. Eventuell rett til å kjøre til eiendommen 17/6 er oppfylt ved tilgang over asfaltert bilveg på Skarvatun. Når det gjelder avgrensning av området nede ved *Støa*, så er denne gjort med basis i endelig versjon av digitale kartfiler fra jordskifteretten og avgrensning fra AT Skog, som representerer grunneierne. Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget og tilrår at området blir vernet som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Skarvatun som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Skarvatun naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

7. Uranes naturreservat (utvidelse) i Kvam herad og Voss herad, Vestland

Nytt verneareal 978 daa, hvorav 380 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 2414 daa.

Det er ingen høringsuttalelser av betydning å vise til.

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget og tilrår at området blir vernet som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår utvidelse av Uranes naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Uranes naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Felles omtale av område nr. 8-15 i Innlandet fylke

Generelle merknader til høringen:

Norsk Orientering gjør Fylkesmannen oppmerksom på Norsk Friluftslivs brev til Miljødirektoratet med forslag til endringer i forskriftsmalen for naturreservater. De ber om at alle verneprosesser stoppes inntil forskriftsmalen er justert.

Innlandet fylkeskommune skriver at vern av større arealer i utgangspunktet er positivt for kulturminneforvaltningen, men påpeker at kulturminner bør synliggjøres i kartmaterieill m.m. som blir utarbeidet.

Naturvernforbundet i Oppland støtter at det opprettes naturreservat for samtlige områder. Alle har viktige naturverdier som behøver langsiktig vern. Økt vern av barskog er et sentralt virkemiddel for å sikre tap av naturmangfold i Norge framover.

Norsk Bergindustri skriver at NGU og Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) har registrert flere aktuelle grus-/pukkforekomster og en karbonatforekomst. Norsk Bergindustri anmoder om at verneforskriften utformes slik at den ikke er til hinder for fremtidig drift av berørte grusuttak i de aktuelle områder, i tillegg til et potensielt geologisk drivverdig funn.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) påpeker at det i høringsdokumentet burde ha fremgått at NVE har påpekt at det går kraftledninger gjennom Engene, og i nærheten av Krokkletten. Det burde også ha blitt nevnt at NVE påpekte at det er kartlagt et vannkraftpotensial på 0,64 GWh/år i Svartdalstjerna, selv om den anslåtte utbyggingskostnaden er svært høy sammenlignet med andre konsesjonsgitte kraftverksprosjekter. Utover dette skriver de at NVEs innspill er godt omtalt i høringsdokumentet, og at det er tatt hensyn til dem i forslagene til forskrifter for verneområdene.

Fylkesmannen forholder seg til de nyeste forskriftsmalene for verneområder som er utarbeidet av Miljødirektoratet. Dersom Miljødirektoratet mener at malene bør endres, basert på Norsk Friluftslivs anbefalinger, vil Fylkesmannen forholde seg til dette. Inntil videre utarbeides verneforskrifter etter gjeldende maler.

Fylkesmannen har i utarbeidelsen av verneforslagene benyttet seg av informasjon om mineralske ressurser som ligger tilgjengelig i åpne kartløsninger, i tillegg til at både oppstartvarsel av verneprosessen og høringsdokumentene er sendt til blant annet Norsk Bergindustri og Direktoratet for mineralforvaltning (DMF). Det er ikke tatt inn unntaksbestemmelser for uttak av mineralske ressurser i noen av verneforskriftene, siden de foreslåtte verneområdene ikke ser ut til å inneholde verdifulle mineralske ressurser og siden grunneierne ikke har et ønske om å drive de mineralske ressursene som finnes der. Det er for øvrig ingen grusuttak som er berørt av de aktuelle verneforslagene i Innlandet.

8. Sagbekkskåra naturreservat i Engerdal kommune, Innlandet

Totalareal 366 daa, hvorav 330 daa er produktiv skog.

Det er ingen høringsuttalelser av betydning å vise til.

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget og tilrår at området blir vernet som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Sagbekkskåra som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Sagbekkskåra naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

9. Lekjendalen naturreservat i Engerdal og Trysil kommuner, Innlandet

Totalareal 2123 daa, hvorav 1601 daa er produktiv skog.

Inngrep og påvirkning: Ingen kjente landbrukstilknyttede aktiviteter i området bortsett fra skogbruk. Det er bygget ei lita bru over elva som hører til en to-delt sti gjennom området.

Hovedsynspunkter i høringen:

Språkrådet skriver at det er reist formell navnesak på naturnavnet Lekjenndalen. Skrivemåten som blir vedtatt for naturnavnet, blir retningsgivende for skrivemåten av navnet på naturreservatet, jf. Kartverkets håndbok for navnebehandling, der det står i punkt 4.3.6: «Dersom det er reist navnesak som ikke er avsluttet før tilråding om vern, tar Miljødirektoratet forbehold om navn og skrivemåte».

Fylkesmannen tilrår navnet Lekjenndalen som i høringsforslaget. Dersom det skulle bli endringer i det formelt godkjente navnet, har Fylkesmannen ingen motforestillinger til at navnet endres før vedtak. Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget og tilrår at området blir vernet som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Lekjenndalen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Lekjenndalen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

10. Stenmyra naturreservat (utvidelse) i Trysil kommune, Innlandet

Nytt verneareal 742 daa, hvorav 643 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 2100 daa.

Det er ingen inngrep eller høringsuttalelser av betydning å vise til.

Fylkesmannen kommenterer at det i det eksisterende myrreservatet er lov med hogst i ytterkantene. Siden verneforskriften er så gammel, foreslår Fylkesmannen å oppdatere denne til dagens standard og inkludere vern av skogen i hele reservatet. Det er uklare eiendomsforhold på eiendom 63/83, og de antatte eierne er ikke enige i å forby skogshogst på eiendom 63/83. Derfor er det tatt inn et unntak i § 7 punkt f i verneforskriften hvor det er mulig å søke om skjøtsel av skogen på eiendom 63/83. Det er jaktforbud på alle arter unntatt elg i eksisterende reservat, derfor er det opprettet en egen sone på vernekartet hvor denne bestemmelsen videreføres. Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget og tilrår at området blir vernet som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at Fylkesmannen har lagt inn et punkt i § 7 som åpner opp for å kunne søke om skjøtsel av skogen på eiendom 63/83. Bakgrunnen for dette er at eksisterende verneforskrift er åpnet opp for at *"Herredskogsmesteren kan i samarbeid med naturvernmyndighetene gi tillatelse til en forsiktig skjøtsel av skogen i reservatets ytterkanter."* Det opprinnelige myrreservatet var på 1315 daa. Eiendommen 63/83 er på ca 1,2 daa, hvorav ca. 1 daa ligger innenfor vernegrensa. Øvrige eiendommer innenfor eksisterende verneområde har inngått avtale om frivillig vern. Skjøtsel bør vurderes for hele verneområdet i sin helhet som en del av forvaltningen av området, og ikke isolert sett for en liten enkeltstående eiendom. Miljødirektoratet tar derfor ut denne åpningen i forskriften § 7 f fra tilrådte verneforskrift for Stenmyra. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Fylkesmannen og tilrår utvidelse vern av Stenmyra som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Stenmyra naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

11. Engene naturreservat i Nord-Odal kommune, Innlandet

Totalareal 515 daa, hvorav 250 daa er produktiv skog.

Planstatus: I kommuneplanen for Nord-Odal kommune 2006-2018 er området markert som et område som skal reguleres etter plan- og bygningsloven i fremtiden.

Inngrep og påvirkning: Ingen kjente landbrukstilknyttede aktiviteter i området. Verneforslaget grenser til jordbruks- og skogbruksareal. Det går to kraftledninger gjennom området, en traktorvei og en vannledning. I tillegg er det ei grøft i sørøst som krever jevnlig rensing.

Det er ingen høringsuttalelser av betydning å vise til.

Fylkesmannen kommenterer at kommunen på forespørsel har uttalt at området er båndlagt, men at båndleggingen ikke er fulgt opp med reguleringsplan. Området er derfor uregulert. Det er foretatt en avgrensning ved at eiendom 28/5 har utgått fra verneforslaget da grunneieren ikke lenger ønsker vern. Det er en traktorvei over eiendom 28/1 som ikke ble med på kartet som ble sendt på høring, men som er med på kartet som tilrår. Det er i forskriften tatt inn et unntak for motorferdsel på denne traktorveien i forbindelse med skogsdrift, siden den brukes til utkjøring av tømmer. Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Engene som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Engene naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

12. Skjærberget naturreservat i Rendalen kommune, Innlandet

Totalareal 2855 daa, hvorav 1500 daa er produktiv skog.

Inngrep og status: Det går sti inn i området.

Hovedsynspunkter i høringen:

Forsvarsbygg skriver at Skjærberget naturreservat ligger nær Regionfelt Østlandet og brukes innimellom av Forsvaret under øvelser. Forsvaret har fått inn tilsvarende tilpasninger i andre verneområder rundt regionfeltet, slik som i Skordalen naturreservat. De ber derfor om at det i forskriften for Skjærberget inkluderes unntak på lik linje med i Skordalen.

Fylkesmannen skriver at avgrensingen er noe innskrenket jamført med kartet vist i oppstartsmeldingen. Derfor er navnet endret fra *Skjærberget og Nysæteråsen* til kun *Skjærberget*. Fylkesmannen har tatt inn unntaksbestemmelser i verneforskrifter for noen av Forsvarets aktiviteter for verneområder som grenser direkte til Regionfelt Østlandet, slik som f.eks. Skordalen naturreservat, Luvdalsætra naturreservat og Deifjellia naturreservat. Fylkesmannen har forståelse for at det kan være vanskelig å planlegge turer inn og ut av regionfeltet uten å passere gjennom et verneområde, i tillegg til at verneområdene stort sett har vært verneområder

med fastmarksskog som tåler en del ferdsel. Det foreslåtte Skjærberget naturreservat grenser ikke inn til regionfeltet, og derfor mener Fylkesmannen at den spesifiserte dispensasjonshjemmelen i § 7 i alle nye verneforskrifter kan brukes dersom det planlegges større øvelser til fots eller på ski gjennom Skjærberget naturreservat. Snøskuterbruk må også omsøkes etter verneforskriften § 8 / naturmangfoldloven § 48. Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget og tilrår at området blir vernet som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Skjærberget som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har valgt å imøtekomme ønskene i Forsvarsbyggs høringsuttalelse. Selv om området ikke grenser direkte til Regionfelt Østlandet, har Forsvaret dokumentert et konkret og reelt behov for unntak i dette området. I samråd med Miljødirektoratet, foreslår KLD derfor å innta unntaksbestemmelser i forskriftens § 4 bokstav j og § 6 annet ledd bokstav d. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår at Skjærberget naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

13. **Misterlia naturreservat (utvidelse) i Rendalen kommune, Innlandet**

Nytt verneareal 368 daa, hvorav 350 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 2240 daa.

Det er ingen høringsuttalelser av betydning å vise til.

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget og tilrår at området blir vernet som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Misterlia naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Misterlia naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

14. **Krokkletten naturreservat i Stor-Elvdal kommune, Innlandet**

Totalareal 151 daa, hvorav 93 daa er produktiv skog.

Inngrep og påvirkning: Ingen kjente landbrukstilknyttede aktiviteter i området bortsett fra skogbruk. Det er to kraftledninger som ligger inntil området og riksveg 3 går ca. 24 meter som nærmest fra den foreslåtte vernegrensa. Området brukes som turmål for organiserte turer, og det finnes enkle sitteplasser på toppen av Krokkletten øst.

Det er ingen høringsuttalelser å vise til.

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget og tilrår at området blir vernet som foreslått.

Miljødirektoratet viser til kommentarene overfor i kap. 7 når det gjelder uttransport av felt storvilt. Miljødirektoratet har tatt ut bestemmelsen i § 7 om uttransport av annet storvilt. Eventuelle behov for uttransport ut over standardbestemmelsene må omsøkes etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i verneforskriften § 8. Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Krokkletten som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Kroksletten naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

15. **Skåbudalen naturreservat i Nord-Fron kommune, Innlandet**

Totalareal 1438 daa, hvorav 1310 daa er produktiv skog.

Inngrep og påvirkning: Sør for Vinstraelva går det en skogsbilveg inn fra øst. I tillegg er det 3-4 traktorveger i området. Det er tatt hensyn til bruk og vedlikehold til disse i verneforskriften. Gamle Skåbudalsveg krysser området. Denne er ikke farbar som traktorveg på de bratteste partiene på begge sider av Skåbyggja. Det er imidlertid et ønske om å ta vare på denne gamle ferdselsvegen, herunder å gjenoppbygge ei bru over elva. Denne vegen har også friluftsinnterese. Det er gitt rom for dette i verneforskriften, Ei telefonlinje krysser også dalen. Denne er hensyntatt i forskriften. Ellers er brukerinteressene i området knyttet til skogbruk og beite. En 24kV kraftledning går gjennom området.

Hovedsynspunkter i høringen:

Hafslund E-CO Vannkraft AS (HEVI) opplyser at de drifter Glommens og Laagens Brukseierforenings (GLB) reguleringsanlegg og Oppland Energi AS (OE) sine kraftverk, og avgir høringsuttalelse på vegne av de to anleggseierne. HEVI påpeker at verneforslaget for Skåbudalen også omfatter deler av hovedelva Vinstra. GLB har reguleringsanlegg i Vinstravassdraget, og for strekningen nedstrøms Olstappen er det ikke pålagt slipp av minstevassføring. I flomsituasjoner er det imidlertid betydelige vannføringer også nedstrøms Olstappen. I Vinstra er det aktuelt med rydding av vegetasjon i elveleiet. HEVI ber om at det blir tilføyd et nytt punkt under verneforskriften § 4, og at nødvendig motorisert ferdsel angis med nytt punkt under § 6.

Naturvernforbundet i Oppland påpeker at dette er en meget viktig kløftelokalitet, og avgrensingen virker i all hovedsak å være god. En tilgrensende naturtypelokalitet burde likevel vært inkludert. Denne eies av Nord-Fron kommune, noe som burde gjøre en inkludering mulig.

Fylkesmannen ser det ikke som aktuelt med utvidelse av det foreslåtte området til å omfatte naturtypelokaliteten som naturvernforbundet i Oppland viser til. Området har i Naturbase under tvil fått verdien B (viktig), og ble opprinnelig vurdert som mindre aktuell i vernesammenheng. Skogen i området framstår nå i hovedsak som en hogstklasse II. Lokaliteten er ikke tilbudt for frivillig vern. Fylkesmannen ser behovet for at det kan bli aktuelt å utføre rydding av kratt og trær i Vinstra som sikkerhetstiltak mot flom. Slik rydding må skje planmessig i en dialog mellom kraftselskap/regulant og vernemyndighet. Fylkesmannen foreslår derfor at det tas inn en bestemmelse som hjemler slik rydding under § 7. Dette gjelder også nødvendig motorisert ferdsel i forbindelse med dette arbeidet. Slike tillatelser kan eventuelt gis som flerårige dispensasjoner. Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget og tilrår at området blir vernet som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Skåbudalen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til høringsuttalelsen fra HEVI og mener det kan skilles mellom ordinært vedlikehold av vegetasjon i det regulerte elveleiet og akutte tilfeller som krever sikkerhetstiltak mot flom. Departementet foreslår derfor at det for sistnevnte tilfeller tilføres bestemmelser om nødvendig rydding i elveløpet og tilhørende motorferdsel i henholdsvis § 4 og

§ 6. For ordinært vedlikehold og motorferdsel kreves dispensasjon etter § 7. I slike tilfeller bør det legges opp til flerårige tillatelser. Departementet slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår at Skåbudalen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

9. Økonomiske og administrative konsekvenser

9.1. Samfunnsøkonomiske konsekvenser

Klima- og miljødepartementet viser til at med de endringer og tilpasninger som er foreslått er det i verneplanprosessen ikke avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslaget. Verneforslaget er justert på en rekke punkter, særlig mht. avgrensninger og verneforskrifter for å imøtekomme og hensynta ulike interesser.

9.2. Offentlige kostnader

De offentlige kostnadene ved opprettelse av verneområdene som foreslått er knyttet til erstatningsutbetalinger og forvaltning. Den viktigste kostnaden ved skogvern er erstatning til grunneier, i hovedsak for båndlegging av skog og påfølgende tap av hogstinntekt. Kostnadene til forvaltning og skjøtsel av skog som er vernet er derimot oftest begrensede, fordi skog som vernes som naturreservat oftest best vil opprettholde og videreutvikle vernekvalitetene ved fri utvikling uten behov for aktive skjøtselstiltak. Alle kostnader til vern og forvaltning av områdene vil dekkes innenfor KLDs gjeldende budsjettamme.

I skogvernarbeidet vektlegges at de viktigste skogområdene bør fanges opp ved vern, slik at man sikrer kostnadseffektiv oppnåelse av de vedtatte målene som er nevnt i kap. 1. Områder som er vurdert å ikke ha tilstrekkelige vernekvaliteter, tas ut før det meldes oppstart for verneprosess. For privateide frivillig vern områder innebærer det at myndighetene takker nei til tilbud om vern.

For å sikre et godt og oppdatert faglig grunnlag for skogvernet gjennomføres regelmessig faglige evalueringer. Det ble i 2017 gjennomført en slik evaluering, som gir et godt grunnlag for å gjennomføre skogvernet slik at det kan medvirke effektivt til å nå det nasjonale målet om å bevare et representativt utvalg av norsk natur og det nasjonale målet om å bevare arter og naturtyper. Evalueringen tar utgangspunkt i det vedtatte målet om vern av 10 % av skogarealet. For å sikre et kostnadseffektivt skogvern med høy faglig kvalitet trengs også god oversikt over hvor de viktigste skogområdene er. Som grunnlag for skogvernarbeidet gjennomføres derfor systematiske registreringer av skogtyper som er viktige i skogvernet.

Klima- og miljødepartementet vurderer at de foreslåtte verneområdene vil bidra til å oppnå de mål og føringer Stortinget har vedtatt for skogvernet.

9.3. Privatøkonomiske kostnader

Tapte inntekter for privatpersoner som følge av at igangværende bruk ikke kan fortsette, erstattes etter bestemmelsene i naturmangfoldloven. Erstatningene i saken er i all hovedsak knyttet til at skog som tømmerressurs ikke kan hogges i verneområdene.

9.4. Administrative konsekvenser

De administrative konsekvensene er knyttet til forvaltningen av verneområdene som enten vil være for de kommunene som ønsker å påta seg forvaltningsansvar, eller for fylkesmennene

dersom de blir forvaltningsmyndighet for de områdene kommunene ikke ønsker å få delegert forvaltningsmyndighet.

Klima- og miljødepartementet

tilrår:

Forskrifter om vern av 15 skogområder i fylkene

Vestland og Innlandet

fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.